TIETEENTEKIJÄT

Eduskunnan sivistys- ja tiedejaostolle 19.10.2020

Aika: keskiviikko 21.10.2020 klo 9.30

Asia: HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021
https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/HE+146/2020

Teema: Opetuksen toimivuus ja sen laadun varmistaminen koronaepidemian aikana? Korkeakoulujen aloituspaikkojen riittävyys? Koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan kehitysnäkymät ja mahdollisuudet T&K-rahoituksen tason korottamiseen asetettujen tavoitteiden mukaisesti? EU:n elpymisrahaston varojen hyödyntäminen?

Tieteentekijät kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2021.

Opetuksen toimivuus ja sen laadun varmistaminen koronaepidemian aikana

Tieteentekijät selvitti toukokuussa toteutetulla kyselyllä jäsenten kokemuksia kevään poikkeusolojen vaikutuksesta työntekoon. Lähes kaikki vastanneet ovat siirtyneet kokonaan tai osittain työskentelemään etänä. Valmiudet etätyöhön koettiin hyviksi ja enemmistöllä myös työvälineet olivat jo entuudestaan kunnossa. Mutta työmäärä kasvoi jopa 54 prosentilla opetuspainotteisissa tehtävissä työskentelevillä. Nopea siirtyminen etäopetukseen ja pääsykokeiden erityisjärjestelyt ovat rasittaneet opetushenkilökuntaa merkittävästi. Kevään 2020 digiloikka tehtiin vapaa-aikaa säästelemättä, mutta tämä ei ole työhyvinvoinnin, jaksamisen ja turvallisuuden kannalta kestävä pohja. Korkealaatuisen korkeakoulutuksen tarjonnan kannalta on keskeistä, että korkeakoulujen opetusresurssit ovat riittävät. Opetushenkilöstöllä tulee jäädä myös opetuksen suunnittelutyöhön ja digitaalisiin toteutuksiin riittävästi työaikaa.

Verkko-opetus vie perinteistä lähiopetusta enemmän työaikaa, koska opiskelijoiden ohjaamisen, kysymyksiin vastaamisen ja jatkuvan tuen toteuttaminen moninaisilla alustoilla aiheuttaa lisätyötä. Ensimmäiset toteutukset kursseista vaativat aina kunnollista suunnittelu- ja valmisteluaikaa. Digitaaliset toteutukset vaativat ammattitaitoista asiantuntijahenkilöstöä niin IT-palveluissa, kirjastoissa kuin avoimissa oppimisympäristöissä. Saavutettavuus on varmistettava riittävillä tukipalveluilla, jotka huolehtivat teknisistä rutiineista ja avustavat pedagogisissa ja teknisissä

ongelmissa – tarvittaessa kädestä pitäen. Esimerkiksi verkkoluentojen tekstittäminen ei ole opetushenkilöstön työn ydintä, vaan saavutettavuus on varmistettava riittävillä resursseilla. Parhaimmissa malleissa korkeakoulu tarjoaa opetushenkilöstölleen valmiin studion henkilöstöineen virtuaaliopetuksen toteutusta varten. Tällöin opettaja saa keskittyä työnsä ytimeen eli opettamiseen. Opetushenkilöstö tarvitsee myös mahdollisuuksia hankkia digipedagogista osaamista, joka tukee uusien opetusmuotojen kehittämistä. Opetushenkilöstöllä on lisääntyvä tarve perehtyä uusiin välineisiin ja tapoihin opettaa.

Koulutuslaajennusten lisärahoitus on nyt kokonaisiin tutkintoihin, ei vuodeksi tai kahdeksi. Yliopistojen on lisäresursseilla vakinaistettava ensisijaisesti nykyistä määräaikaista henkilöstöä ja sen jälkeen rekrytoitava lisähenkilöstöä. Tällä hetkellä yliopistokentältä kuuluu huolestuttavia viestejä siitä, että yliopistot eivät aina katso saaneensa opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa toteutetuista neuvotteluista lisäresursseja uusiin koulutusmääriin. Henkilöstöltä edellytetään venymistä opetustehtävissä ja aiempaa suurempien opiskelijaryhmien ohjaamista.

Jatkuvan oppimisen ja suurten sisäänottomäärien seurauksena korkeakouluihin tuleva entistä suurempi opiskelijamäärä aiheuttaa lisäohjaustarvetta. Vaikka erilaiset opiskelijaryhmät nähdään rikkautena ja opiskelua rikastavana ja monipuolistavana tekijänä, opiskelijajoukko on entistä moninaisempi, todistusvalinnan kautta tulevien opiskelijoiden osaaminen on erilaista kuin pääsykokeen kautta valikoituvien. Akateemisissa taidoissa on puutteita ja heikompien ohjaamiseen kuluu runsaasti työaikaa.

Tieteentekijät kantaa huolta siitä, että koulutuslaajennukset toteutetaan aiemmista lupauksista huolimatta ilman lisärahoitusta ja resurssointia henkilöstövoimavaroihin, jolloin koulutuksen ja tutkintojen laatu tulee kärsimään. Tieteentekijöille on tärkeää, että suomalainen korkeakoulutus jatkuu korkealaatuisena. Lisääntyvää opetustehtävää hoitamaan tarvitaankin korkeakouluissa riittävät panostukset niin opetushenkilöstöön kuin opetusta tukeviin palveluihin. Muutoin välittömänä vaarana on, että opetustehtävien hoito näivettää tutkimustoimintaa.

Koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan kehitysnäkymät ja mahdollisuudet T&K-rahoituksen tason korottamiseen asetettujen tavoitteiden mukaisesti? EU:n elpymisrahaston varojen hyödyntäminen?

Korkeakoulurahoituksen indeksikorotus tukee perusrahoituksen vahvistamista, joka on ollut Tieteentekijöiden tavoite. Ensi vuoden talousarviossa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan rahoitus kokonaisuutena nousee, mutta hallitusohjelman tavoitetasoon nähden toimet jäävät vajaiksi.

Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen ehdotetaan Business Finlandille 336 miljoonan euron valtuutta. BF:n myöntövaltuudet sekä yrityksille ehdotettu 50 prosentin ylimääräinen määräaikainen verovähennys (2021–2024) korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa tehtäviin yhteishankkeisiin toivottavasti rohkaisevat yrityssektorin TKI-toimintaa sekä vahvistavat korkeakoulujen yritysyhteistyötä.

Tavoite nostaa Suomen TKI-intensiteetti neljään prosenttiin BKT:sta 2030 mennessä näyttää yhä kaukaisemmalle tämän talousarvioesityksen pohjalta. Silti TKI-toiminnan edellytysten vahvistaminen on osa Marinin hallituksen finanssipolitiikan toimenpiteitä talouskasvun tukemiseksi. Rahapelitoiminnan tuottojen lasku kompensoidaan edunsaajille ensi vuonna, mutta tulevaisuuden ratkaisu on tehtävä pian, sillä kompensaatiota ei voida samalla tavoin täysimääräisesti jatkaa budjettivaroin enää vuoden 2021 jälkeen.

Talousarviossa esitetään, että EU:n elpymisrahaston varoja tullaan käyttämään Suomessa muun muassa koulutukseen ja TKI-toimintaan. Elpymisrahoituksen vastineeksi Suomen tulee laatia kansallinen elpymis- ja palautumissuunnitelma (Suomen kestävän kasvun suunnitelma). Koulutukseen ja TKI-toimintaan kohdentuvien panostusten ennakoidaan olevan keskeisesti esillä suunnitelmassa. Tieteentekijät luonnollisesti yhdessä Akavan kanssa tukee tällaista suunnitelmaa.

Toiveenamme on jatkossa johdonmukaisuus ja aidot pysyvät panostukset korkeakoulutukseen ja TKI-toimintaan. Näin tuetaan paitsi Suomen osaamista ja kilpailukykyä sekä elpymistä koronan luomasta terveyden ja talouden kriisistä, myös tieteentekijöiden arjen työtä. Resurssien takaamisella

huolehditaan siitä, että korkeakoulutuksen ja tutkimustoiminnan laatu ja pitkäjänteisyys toteutuvat ja tutkimustyö säilyy vetovoimaisena. Koska vain tieteellä voimme ratkaista globaaleja ongelmia.

Lisätietoja:

Johanna Moisio, HT, toiminnanjohtaja
johanna.moisio(at)tieteentekijat.fi
p. 0207 589 612